

ПРИВАТИЗАЦІЯ: ЮРИДИЧНІ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Приватизація майна стала одним із найголовніших важелів впливу на розвиток соціально-економічної реформи в Україні. Місцеві програми приватизації є одним з головних напрямків приватизаційної стратегії держави, проте чітка реалізація запланованих програм передбачає ґрунтовного економіко-правового забезпечення, що, в свою чергу, потребує наукового аналізу.

Існує певна класифікація програм приватизації, які визначають цілі та способи приватизації, та окреслюють конкретні планові завдання щодо зміни форми власності і забезпечення надходжень від продажу державних об'єктів до державного бюджету [2].

На наш погляд, сьогодні при розробці саме місцевої програми приватизації необхідно змінити загальні концептуальні підходи та враховувати ряд питань, які ставить на порядок денний сучасна логіка розвитку економіки України. Науковці окреслюють конкретні проблеми місцевих програм приватизації [3, с. 13]. Насамперед, це стосується впорядкування юридичних прав власності на приватизоване майно і фактичного права розпоряджатися об'єктами приватизації. Іншою проблемою, що вимагає розв'язання, є оцінка вартості цілісних майнових комплексів корпоратизованих підприємств, які підлягають приватизації. На сьогодні їх ціна визначається на підставі експертних розрахунків, які здійснюються відповідно до Методики оцінки майна. Водночас практично не використовується така можливість, як попереднє включення акцій подібних емітентів до лістингу на фондовій біржі з метою визначення їх справедливої ціни на підставі ринкових котирувань.

Ще однією нагальною проблемою приватизації науковці визначають порядок використання надходжень від приватизації, згідно з яким практично понад 90% усіх цих коштів направляється на покриття дефіциту державного бюджету [4, с. 131]. Така практика призводить до підміни понять «мета» і «засоби» у контексті приватизації. Як наслідок, замість того, щоб спочатку визначити щорічні обґрунтовані пооб'єктні обсяги приватизації і лише потім обчислювати суму коштів, яка може бути одержана від продажу державного майна, все робиться "з точністю до навпаки": спочатку оцінюється потреба в додаткових джерелах бюджетних надходжень, а потім під цю суму підкладається необхідний перелік об'єктів на приватизацію. Подібна практика не тільки нехтує об'єктивними критеріями доцільності приватизації того чи іншого державного майна, але й призводить до того, що апетити на збільшення бюджетного дефіциту з кожним разом зростають.

У 1990-х – 2000-х роках в Україні до приватизації нерідко залучалися стратегічно важливі об'єкти, а кошти від її здійснення не завжди

використовувалися на фінансування заходів, котрі мали важливе соціально-економічне значення [1]. А саме інвестиції, залучені завдяки приватизації енергопостачальних і генеруючих об'єктів, повинні були піти на відновлення енергетичної інфраструктури, однак мізерність цих інвестицій призводить до подальшої деградації енергетичного обладнання.

Недоліком приватизації, як не дивно, є також і слабо розвинена законодавча база щодо корпоратизації. На даний час, законодавство передбачає можливість корпоратизації виключно державних підприємств, а комунальні в цей час повністю залишені поза увагою [4, с. 132]. Такий стан речей, безумовно, порушує права територіальних громад, оскільки важливі комунальні підприємства можна передати більш ефективному власнику повністю, або не передавати його взагалі. Однак, навіть законопроект «Про корпоратизацію державних підприємств» так і не був прийнятий Верховною Радою України.

Означене дозволяє зробити висновок, що правоохоронним органам та органам державної влади необхідно приділяти більшу уваги для вирішення цього питання. Тому, вирішення проблеми приватизації ми вбачаємо в:

- розроблення механізму по виявленню та припиненню незаконної приватизації державного та комунального майна, в якому обов'язково повинні взяти участь судові, правоохоронні органи та органи державної влади;

- удосконалення антикорупційного законодавства, а головне максимально ефективно впровадити його на практиці;

- забезпечити аргументованою та прозорою політикою у сфері приватизації населення України, а саме дозволити суспільству впливати на прийняття рішення щодо приватизації, особливо коли це стосується стратегічних об'єктів;

- удосконалення програми приватизації, шляхом виділення напрямів, які мають переважне значення для здійснення приватизації, розробити і реалізувати комплекс заходів щодо усунення монополізму в процесі перетворення державної власності;

- підвищення кваліфікації працівників вищої ланки управління приватизованими об'єктами та посилення відповідальності керівників підприємств за ефективність управління об'єктами які приватизовані.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про вдосконалення механізму приватизації в Україні і посилення контролю за її проведенням [Електронний ресурс]// Постанова Верховної Ради України від 29.06.1994 р. №149/94-ВР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/149/94-%D0%B2%D1%80>.

2. Про Державну програму приватизації [Електронний ресурс]// Закон України від 13.01.2012 р. №4335-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4335-17>.

3. Семиноженко В.И. Пять проблем приватизации в Украине / В. И. Семиноженко // Зеркало недели. – 2010. – №26. – С. 12-14.

4. Скиба М. В. Приватизація як інструмент структурних перетворень в економіці України: поняття, основні проблеми та шляхи їх вирішення / М. В. Скиба // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України : науковий журнал. – 2010. № 4. – 125- 133.

Касинюк Л. А., доц.,
*Харківський національний університет
будівництва та архітектури, Україна*

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ІСТОРІЯ І ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

«...Народи всі живуть сьогодні,
А ми живем напередодні.
Ми на горі чи у безодні?
Ні тут, ні там – напередодні.
В нас реформаторів три сотні.
Реформи де? Напередодні...»

Євген Рибчинський

Місцеве самоврядування – це місцеве самоуправління, здійснюване самостійно населенням певної територіальної одиниці. Поняття «місцеве самоврядування» вперше запровадив прусський юрист Рудольф Гнейст в середині ХІХ століття стосовно британських муніципальних органів. В наш час інститут місцевого самоврядування є однією з найважливіших ознак демократії.

Історія демократії починалася саме з безпосередньої демократії. Вона має глибокі історичні корені, сягає в період, коли питання спільного життя обговорювались на загальних зборах роду чи племені, а для поточного управління обирались вожді, старійшини тощо.

Місцеве самоврядування в Україні має свою історію. Вважають, що першими державними утвореннями, які будувались на засадах самоврядування ще у VII – VI ст. до н.е. були міста Північного Причорномор'я – Олівія, Тіра, Пантікапей. За часів Київської Русі форми місцевого самоврядування склалися на основі звичаєвого права, а найважливіші питання місцевого життя вирішувались на міському вічі. Суб'єктом сільського самоврядування виступала сільська громада-верв. На українських землях, які увійшли до Великого князівства Литовського, місцеве самоврядування існувало у формі війтівств. Війтів обирали на міському вічі, котре називалося: «громада», «копа», «купа».

Подальший розвиток місцевого самоврядування пов'язаний із Магдебурзьким правом. Вважається, що його основні принципи були вперше застосовані в німецькому місті Магдебург (звідси і назва). Магдебурзьке